

0112

Kedves testvéreim! Két péntekre, ha az Isten úgy akarja, kilépünk a megkezdett mederből, és ezt a két órát a reformációra szenteljük. Azért határoztam el magamat erre, mert szükségesnek tartom a reformáció helyes megértését és annak a gyakorlati életbe való átvitelét.

A reformáció szó a bibliában nem fordul elő, és mégis nem mondhatjuk azt, hogy a reformáció nem bibliai fogalom. A reformáció szót a bibliában egy másik szó képviseli, ez a szó: megtérés! Megtérés-reformáció ugyanaz a fogalom, csak a megtérés szót egyes emberre szoktuk alkalmazni, a reformáció szót az egyházra. Hogy helyes-e a reformáció szónak használata, arra a későbbiek során visszatérünk.

Ha tehát én a reformáció fogalmát egynek veszem a megtérés fogalmával, akkor én a megtérés alatt olyas félért értékeltem, mint a reformáció. Szeretném most nem a reformációt alkalmazni a megtérés megszokott és elterjedt fogalmához, hanem a megtérést közelíteni a reformáció fogalmához.

Hogy mi a reformáció, arra megtanítottak minket szépen az iskolákban. Reformálni annyit jelent, mint visszamenni Isten ígéjéhez. Megtérni - nem annyit jelent, hogy az ember a maga üdvösségéről gondoskodik és ezzel minden el van intézve, hanem annyit jelent, hogy az ember elhagyja saját gondolatait és visszatér Isten gondolataihoz. Mint Ézsaiásnál találjuk: Mint amilyen messze van a föld az égtől, oly messze van a ti gondolataitok az én gondolataimtól, a ti utaitok az én utaimtól. Megtérni tehát annyit jelent, mint elvetni saját gondolatainkat, s helyette Isten gondolatait követni. És ha ez a megtérés, - ez a reformáció is. Foglalkozunk most a reformációval úgy, mint az Istenhez való visszatéréssel.

Vajjon alkalmazható-e a megtérésnek szinthe mindenki előtt ismert típusa - a tékozló fiu megtérése - az egyházra? Csakugyan, mint a tékozló fiu, elhagyta az egyház az Atya házat, az Istennel való közösséget, sőtől messze eltávolodott? Hát ezt az eltávozást fejezi ki a Jelenések könyve 2. fej.-ben foglalt Efézusi levél, mikor azt mondja, hogy az Efézusi gyülekezet elhagyta az első szeretetet. Ez az első szeretet nem más, mint Isten szeretete. Mert a szeretet nem abban van, hogy mi szeretjük az Istent, hanem, hogy az Isten szeretett minket először. Az első szeretet: Isten szeretet-közösségében való bentlét. Mikor ebből a szeretetközösségtől kilépünk a hideg, sötét világba, akkor elhagyjuk az Istent és lelkünk elsötétül. És ebből az elhidegülésből kell visszamenni újra az Atya szeretetébe, az első szeretetbe. - Ugyanez áll az egész emberiségre. - Az ember nem az állatból indult el, hanem az Atya mellől, az Isten szeretetközösségéből, onnan távolodott el a sötét éjszakába. És ebből kell visszamenni újra a ragyogó, fényes, meleg paradicsomba - Isten szeretetébe. Mikor Jézus azt mondja a megfeszített lator egyikének: "Még ma velem leszel a paradicsomban", akkor ezzel azt mondja, még ma velem leszel az én szeretetemben. Mert Isten szeretetében lenni, - ez a paradicsom. -- Tehát reformálni az egyházat annyit jelent, mint visszamenni Isten szeretetébe. A tékozló fiu ott hagyta az atyai házat, mert nem látta, nem érezte benne az Atya szeretetét. Az Atyát zsarnoknak látta, éppen úgy, mint az idősebbik fiu. És ebben a két fiu nem tért el egymástól. Hiszen az idősebbik fiu is azt mondta: "Nem adtal soha egy gödölyét sem arra, hogy abrátaimmal elköltsem azt." Nem áll az állítás, hogy az idősebbik fiu az Atyától nem tért el. Nem hagyta el az atyai házat, de az iránt a szíve nem volt az Atya mellett. A tékozló fiu tehát egyszer meglátta azt, hogy neki az Atyja házába vissza kell mennie. Ezt csak annak alapján látta be, hogy megismerte az Atya szeretetét. És hogy csakugyan ez volt visszatérésének oka, látjuk abból a nyilatkozatából, hogy: "Az én atyám házában mily sok béres bővölködik." Még a béreshek is jobb a dolguk az atyai házban, mint most neki. A tékozló fiu egyszer csak felismerte, meglátta az atya szeretetét. Mi lehetett az oka annak, hogy korábban nem látta meg ezt a szeretet? Miért ismerte félre az Atyát? Miért tekintette az atyai házat ridegnek, ahonnan menekülnie kellett? Valami eltakarta az Atyát előle. Saját maga akart érvényesülni. Hiszen az volt a célja, messze menni el az Atyától, ahol az atya nem látja, hogy mit tesz, ahol végre azt teheti, amit ő akar. Az ő akarata, az ő saját maga lénye volt az a hatalom, amely eltakarta a mennyei Atya szeretetét előle. És csak mikor saját magában csalódott, mikor utjai kudarcban végződtek, mikor minden reménysége összetört, mikor nem volt már önmagában mit keresnie, akkor ragyogott

fel előtte az Atya szeretetét. Először tehát önmagának kellett összetörnie, Szívének kellett összetörni, Csak összetört szívvel ismerhette fel az Atyát. -- És lám, ebben áll a megtérés. A szív összetörésében. Mikor önmagunk, mint bálvány alácsülldünk. Mikor magunkhoz már többé nem ragaszkodunk, akkor térünk vissza az Atyához. - És ez az egyéni megtérés alkalmazható-e az egyház megtérésére, vagyis a reformációra? Ha megvizsgáljuk az egyház történetét, rájövünk, hogy igen. Alkalmazható azért, mert az egyháznak Istentől való eltávolodásának az oka az ember volt. Az ember magát tette Isten helyébe. Ezért vált szükségessé a reformáció, vagyis az Istenhez való visszatérés.

Általában négy területen szoktuk a reformáció szükségességét szemlélni. Ez a négy terület: az istentisztelet, az erkölcsi élet, a tanítás és az egyházszervezet. Ennek a négy egyházi sajátosságnak a területéből áll az egyház története. Nézzük csak, mi történt ezen a négy területen az apostolok korszaka után.

Az istentiszteleteken az apostolok idejében Istennek a szelleme állt a középpontban. Rá vártak, Ő mutatta meg a maga világosságát. Ő sugallta a prófétákat, akik szóltak, Őt várták, akik az ígét hirdették, Őt várták, akik hallgatták az ígét, hogy világítsa meg az ige és hallgatók értelmét. A középpontban az Isten szent szelleme állott. -- S utána a középpontba az ember lépett. Az emberi bölcsesség, az emberi értelem. A szép prédikációk, a szép éneklések, az emberi szép rend mellett az Isten szent szelleme lassanként kiszorult. És akkor lehetett az istentisztelet szép, szólhatott az imádság pergőtüze, lehetett az ige hirdetés okos, elmés, de mind inkább hideg lett. És mi volt mindennek az oka? Nem érezték a szükségét annak, hogy Isten szelleme jöjjön. Ha ott álltak volna üresen, éhesen, szomjasan, megalázkodva; ha nem mozdultak volna, s ha felkiáltottak volna: "Ha Te nem jössz, ha a Te szellemed nem világít, beleveszünk a sötétségbe," - ha így tudtak volna felkiáltani, akkor az Isten szent szelleme visszatért volna hozzájuk. Ehelyett azonban más történt. Megszabták azt, hogy mikor kell felállni, mikor kell leülni, megszabták az istentisztelet anyagát, a szertartást, a szertartást. Ki volt szépen minden cirkalmazva úgy, hogy Isten szelleme számára nem maradt semmi kezdeményezés. Az ember mindent elintézt előre. Isten helyébe oda lépett az ember. Most is ilyen valami folyik az egyházakban. Miko r az ember cifrázni akarja az istentiszteletet, akkor egyben lemond az Isten szelleméről. Mikor az Istenszelleme megjelenik, elfordítja az emberi rendet, amint az történt Walesben. Ugy ahogyan Isten szelleme megtöltötte az embereket, úgy szóltak Isten ígéből, úgy imádkoztak, úgy énekeltek. - Ez ébredés volt. - Az ébredés pedig lázadás az ellen, amit az ember csinál. Tehát azt kell mondanunk, hogy az egyház reformja lázadás az ellen, amit az ember csinál, és visszamenekülés az Istenhez.

A második terület, ahol az egyházi élet kifejlődik: az erkölcsi élet. A keresztyénség tisztább, jobb, magasabb erkölcsiséget hozott, mint amit a pogányok ismertek, vagy mint az ami ismeretes volt a zsidó gyülekezetekben is. Ismeretes, hogy Jézus hányszor ostorozta ezt az erkölcsiséget. szemfényvesztésnek, színészkedésnek nevezte az alamizsa osztogatásukat, az emberi méltóságuk fitogtatását undorítónak, - elítéli egész külső vallásosságukat. Minden elítélendő, amit az ember cselekszik Isten helyett. Az emberi szív a szentírás szerint gonosz és javíthatatlan, csak Isten tudja újjonnan szülni, megváltoztatni. Az ember nem képes saját magát megjavítani. De az ember mégis tud valamit tenni az új élet helyett. És ez a valami a külső forma, az alak, a látszat. Az ember úgy tesz, úgy viselkedik, mintha Istennel járna. Jótékonykodik, hogy az emberek lássák, hogy ő jótékony. Hosszan imádkozik, hogy az emberek jó véleményvel legyenek róla. Vallásoskodik, hogy ezzel dicsőséget szerezzen magának, de szíve nem keresi az Istent. Helyébe tehát, amit Isten tenne, odateszi az ember magát. Ime tehát megint ott van az ember Isten helyén. Így fejlődött ki az ugynevezett aszkézis is, a test fegyelmezése. A felé fordult mindinkább a figyelem, amit az ember maga tud tenni, amit az ember a saját erejéből véghez tud vinni. A szívét ugyan megjavítani nem tudja, de tudja a testét gyötörni, kinozni. Megtagadja magától mindazt, amit Isten áldásában ad, nem eszik, nem alszik, bőjtölve mutatja, hogy ő milyen szent. De a szívének gonoszsága nem javul meg a bőjtöléstől. A szeretet nem költözik belénk, azáltal, ha kinozzuk a testünket. Mindez az Isten munkáját akarja helyettesíteni. Lassan elfelejtjük, mit tudna tenni az Isten, csak azt látjuk, mit teszünk mi. Így fejlődött ki az

~~... tenni az Isten, csak azt látjuk, mit teszünk mi. Így fejlődött ki az~~
aszketá, majd a remete élet. Majd a közös remete életekből a zárdai, kolostori
szerzetesi szervezetek. Mindez nem más, mint az emberi cselekvésnek Isten elé
való állítása. Az ember kínálja magát Istennek és az embereknek: Nézd mit
tudok tenni én.

Az erkölcsi élet terén az egyház eltávolodott Istentől, mert az em-
beritoda tette a krisztusi helyébe. Ha azt mondanánk őszintén: Nézd itt va-
gyok Uram, nem tudok magamon uralkodni a kísértés világában, ezek engem el-
ragadnak, és én gyenge vagyok, hogy szembeszálljak a sötétséggel, ha Te le
nem nyulsz értem és nem segítesz, el kell ~~szálljak~~ hogy merüljek a bűnbe, --
ha így tudnánk, vagy tudtak volna felkiáltani, akkor Isten szent szelleme uja
visszatért volna az egyházba. De nem ezt mondták. Maguk akartak magukon
segíteni és Isten távol magadt.

Van az egyházi életnek egy harmadik fontos területe: a tanítás.
A tanítás épen úgy az Isten szent szelémének az ajándéka, mint az erköl-
csi élet vagy az istentisztelet áldása. Én azonban csak akkor világosodok
meg, ha az Isten szelleme a szívemben világosságot gyújt. Betaníthatjuk a ká-
tét, amiképen azt a konfirmációkon szokták, kitanulhatom a vallást a 18 is-
kolán keresztül a hitoktatás útján; végigjárhatom a teológiát, és lehet,
hogy a szívem teljes sötétségben marad. Hány teológiai tanár tanított már
a teológiákon, hány hitoktató az iskolákban, akik hitetlenek voltak, tagadták
a keresztyénséget. De tanár volt! Engem is tanított a teológián egy tanár
aki tagadta Krisztus feltámadását és még nem is a legrosszabb tanár volt.
Lehetett sokat tanulni tőle. -- Isten tanítását megtanulni nem lehet. Azt
csak meglátni lehet, - meglátni, ha az Isten megnyitja az ember szemét.
Az ember a sötétségben van, de egyszerre, mint a villámcsapás, úgy ragyog
fel a viláosság. Az Isten szelleme csap le és megmutatja az Isten igazságát.
De az egyház eltért a tanításnak ettől az útjától, és helyébe az emberi ta-
nítás lépett. Megszervezték az ugynevezett katekumenciát, amely abban állott,
hogy mindenkit aki a keresztyénséghez közeledett, beírták egy iskolába és ha
csak azt kitanulta, akkor fogadták el keresztyénnek. Tehát az emberi tanítás
az Isten szent szelémének a megvilágosítását lassanként pótolni kezdte.
Mikor az emberi tanítás az Isten szent szelémének a megvilágosítását pó-
tolni kezdte, akkor az emberi tanítás odalép az Isten szelémének megvilágo-
sítása helyébe és egy idő múlva az a tanítás eltávolodik a szentírástól.
Ez így is történt. Lassan a tanítás téves és hamis lett, és mindennek az oka
az volt, hogy az ember akart tanítani és nem Isten szellemétől tanult. A pró-
féta előre megjövendölte: Istentől tanítottak lesztek, - és ehelyett emberek-
től tanítottak töltötték meg az egyházat. Ezt birtokukba vették és az
egyház elsötétült. Ha az emberek mondták volna: Istenem Te mutasd nekünk
az utat, akkor Isten megmutatta volna, s a megtéréssel együtt járt volna az
ujjonnanszületés. A szem meglátta volna Isten elrejtett útját. De az ember
megelégedett az emberi tanítással és az egyház megtelt tévedéssel, tévely-
géssel és mivel az Isten távol maradt az egyháztól a negyedik területen is
ugyan ez a tünet állott be.

Amikor az Istenszelleme többé nem vezette az istentiszteleteket,
nem irányította a tagok életét, nem világosította meg az egyház tanítóit,
hogy legyen egy hatalom, amely összetartja az egyházat, megerősítették a pa-
pok hatalmát. A biblia nem ismer külön papi rendet. Nem ismer különbséget a
klerikálisok és laikusok között. A Római levél egyik központi igazsága az
egyetemes papság. - De amikor Isten többé a gyülekezetekben nem vezetett,
nem tanított, akkor az egyházból kiveszett az a hatalom, amely összetartotta
volna az egyháztagokat. És akkor egyszerre szükség lett papokra. Ezekre te-
hát akkor lett szükség, mikor az Isten az egyházakból távol maradt. Mivel
azonban a papokat is fegyelmeznie kellett, ezért ezek között is különböző
rendek támadtak. Lassan különböző egymás fölött álló kisebb, magasabb rendek
keletkeztek. Kezdetben a püspök és a presbiter egy volt. Később a püspök
az első presbiter lett. Majd nem is választottak püspököt minden gyülekezet-
ben, csak némelyekben, ez aztán a többi fölött is állott. Így fejlődött a
papi rend. A püspökök fölé érsekek állottak, majd bíborosok, bíbornokok, pátr-
fiárkák, majd mindenki fölé a pápa. Ha az egyház azt mondta volna: Isten a
Te égi hatalmad vezessen, fegyelmezzon bennünket, -- akkor ez az égi hatalom
tovább végezte volna munkáját, de az emberek nem érezték Isten jelenlétének

hiányát és elvégezte mindazt, amit Istennek szellemének kellett volna elvégezni. Így romlott meg az egyház szervezetben is. Az egyház egyetemes megromlásának az oka tehát az volt, hogy az ember oda lépett Isten helyébe. Atvette azt a munkát, amit csak Isten tud végezni. Mikor ezt átvette, akkor az egyház elhidegült, megtelt tévelygésekkel, hazugságokkal, babonákkal, varázslással; s hogy az egyházban újra elszaporodtak a babonák, varázslások, az csak arra vezethető vissza, hogy az ember a maga hatalmát nem tudta és tudja másképp fenntartani, csak ezek által. Ahol Isten szelleme világít ott nincs szükség ezekre, ott Isten közbenyul, segít, győzedelmeskedik. De ahol távol van, ott a varázslásra, babonára van szükség. Az urvacsorából és a keresztségből így lett varázsszertartás. Mindkettőt lassan úgy tekintették már, mint bűn letörölő szert. Ezért vették és adták sokszor pl. az urvacsorát haldokló betegnek. Mintha a külső szer le tudná mosni a bűn szennyét. De szükség volt rá, mert Isten jelenléte hiányzott. Ha nincs Isten jelen, babonára van szükség. Az urvacsora az apostolok idejében nem volt más, mint szent emlékezés Krisztusról, Krisztus jelenlétének bizonyítása. Később varázsszer lett. Az emberek az által, hogy a borból és a kenyérből részesültek, jutottak az Istennel való kapcsolatba. A kenyérral és borral együtt ették meg a bűnbocsánatot. Így az urvacsorából közönséges varázslás lett. Mikor az emberek a keresztségben és urvacsorában biztak, akkor Istenre többé nem volt szükség. Hogy e mellé más közönséges durva babonák is kerültek és a keresztyén élet megtelt babonás szolyákkal és az emberek lassan emberekben kezdtek bizni és az Isten helyett a szenteknek imádkoztak és Jézus helyett Máriához. ez mind arra vezethető vissza, hogy eltűnt ami valóság, ami isteni volt az egyházban és helyébe lépett az emberi. Az emberi hatalom csak ilyen babonákkal tud érvényesülni, és ezért az egyháznak meg kellett telni babonákkal.

Ahhoz, hogy az egyház visszatérjen a maga régi mivoltához, - volt szükség arra, hogy az ember visszaépjen és az Isten újra az ember helyére kerüljön. Az emberi dicsőséget, hatalmat össze kellett törni, mert míg ez össze nem tört, addig Isten a helyét az egyházban el nem foglalhatja. Azért az Isten kezében ott kellett lenni a szekercék, amellyel összetöri az emberi tekintélyt.

Nézünk meg azt az egyházat, amely a reformáció előtt ott állott, mint keresztyén egyház. Hogy ez az egyház eltávolodott az isteni uttól, azt mindenki tudta. Az egyházban, -ugy a főben, mint a tagokban reformálni kellett. Mindenki ismételte ezt. A zsinatokat azért hívták össze. Három ilyen zsinatot is hívtak össze a középkor végén. És a három zsinat közül a második máglyán égette meg a reformátort, - Husz Jánost. A zsinat, amely az egyház reformálását kívánta, megégette a reformátort. Ez mutatja azt, hogy az egyházat az ember reformálni nem képes. Évszázadokon keresztül nyögtek, kinlódtak, a jobbak keresték az utat, de megtalálni nem voltak képesek, mert ott ült az ember az Isten helyén. Mert az egyház romlottsága, az egyház babonái, varázslásai össze voltak kötve az ember hatalmával. A papság a maga hatalmát a híveken csak úgy tudta tartani, ha elhitették, hogy a hívek a papok nélkül nem tudnak üdvözülni. Rá voltak utalva a papokra. A keresztség és urvacsora nélkül nincs üdvösség, ezt pedig csak a pap adhatja ki. Csak ő tudja átváltoztatni Isten testévé és vérévé a jegyeket. Ha valaki ezt elveszi az egyháztól, a papok hatalmát veszi el. Tehát a papoknak, érsekeknek, püspököknek, s nem legutolsó sorban a pápának valami olyan hatalmuk van, ami a többi emberből hiányzik. Ha ezt valaki elveszi tőlük, összedől a hatalmuk. Azért ezt meg kellett őrizni. Amíg a papok tekintélye ott állott sértetlenül, magasan, elérhetetlenül az emberek felett, addig a varázslásnak, babonának uralkodnia kellett, mert ez volt az alapja az uralmuknak, így volt a középkorban.

És akkor az Isten gondoskodott arról, hogy ez a bálvány ledőljen. Hogyan dőlt le? Ugy, hogy egy egyszerű ágostoni barát el kezdte keresni az Istent. Egész szívvel, egész lélekkel oda állt az utolsók, a legnyomortabbak közé. Végezte a legszolgáibb munkát rendjében, kész volt életét is odaáldozni az igaz ügyért. Gyötrődve, kinlódva a betegágyon kereste bűneire a bocsánatot, és amikor azt gondolta, hogy az egyház most megadja, kinjaira megszerzi a szabdulást, még távolabb jutott tőle. S mikor kinjai már a legégetőbbek voltak, akkor egyszerre megtalálta a ~~szabdulást~~ bűnbocsá

té Istent - Isten igéjében. És mikor megtalálta, érezte azt, hogy ezt ki kell kiáltania. Nem akart az egyháztól elszakadni, nem akart engedetlen lenni, hü fia akart maradni az egyháznak egyházának, de ki kellett mondania, hogy a bűnbocsánatot megtalálta, a bűnbocsánat ott van Istenben. Ezt találta ő meg ezt az egyszerű tanítást kikiáltotta a világba, - hogy közvetlenül papok nélkül megkapható a bűnbocsánat, - akkor azt, amit az egyház vérbe akart folytani, akkor ez a bizonyoságtétel olyan volt, mint pörölycsapás Isten kezébe. Ezen a kis baráton keresztül Isten felfordította az egyházat. Aki re- az emberi hazugságok ellen, Luther csak eszköz volt Isten kezében, Mikor a barát tanításai elterjedtek más országokban, az egyszerű emberek titokban gyűltek össze az egyszerű kovács mester házában, s ott az igazságra szom- jas emberek olvasták Luther tanításait. Oda a kovács mester házába tévedt közéjük egy képzett jogász ember, aki leült az egyszerű tanulatlan emberek közé, s testvérként olvasták éhesen Luther irásait. S mikor vérré váltak benne ezek a szavak, mint egy kertész legénynek el kellett menekülnie, hogy a pusztá életét megmentse, és a kovács mester máglyán végezte életét. A tu- dós ember Kálvin János volt.

Ez a reformáció! Amikor az ember eltűnik és helyébe lép az Isten. És másképpen reformálni az egyházat nem lehet. Reformálni annyit jelent, mint megtérni, visszatérni az örökkévaló Istenhez. Eltűnni az embernek, helyébe lépjen az Isten. Reformálni annyit jelent, mint összetört szívvel állni az Isten előtt és mondani: Nélküled egy lépést sem tehetek Uram. Nem bocsátlak el, míg meg nem áldasz. Visszahívni Istent. "S minden völgy felemelkedjék, minden hegy és halom alászálljon, hogy legyen ami magas mély, s ami mély fel- töltössék, a görbe legyen egyenessé, a göröngyös simává és megjelenik az Ur dicsősége." S tűnjön el minden emberi akarás, minden emberi álszerűség s a kacskaringós hideg emberi utak egyenessé váljanak. S mikor az őszinte egy- szerű lélek ott áll Isten előtt, s nem gondol arra, hogy kicirkalmazza imáit, hanem úgy áll Isten előtt a maga elhagyatottságában, mint egy koldus, aki nem tud mást mondani, csak felkiáltani: Istenem segíts! akkor Isten jön és segít. - Reformálni az egyházat annyit jelent, mint visszahozni az eltűntetett Istent. Azért sulytson a szekerce, csapjon le, hogy minden emberi mesterkedés minden emberi felfuvalkodottság, minden emberi gőg pusztuljon s emelkedjék fel az Isten. Ez a reformáció! De a reformációból himet varrni magunknak, azzal felékesíteni magunkat s azt tanítani, hogy mi különbek vagyunk ~~nekünk~~ mint a többi egyház, s ezzel visszatérni az emberi utakhoz és az emberi cse- lekedeteket odaállítani az isteni helyébe, ezzel csak hazudni lehet a re- formációt. Ez nem reformáció! Ez olyan, mint mikor a kutya visszatér a maga okádásához.

És csakugyan, - miért kellett Spénernek annyit szenvedni, egyedül maradni? Egy Franckenak egy Müllernak s még annyi más igazi keresztyén em- bernek egyedül járni félreismerten, megtagadva? Miért kellett ez? Mert a re- formáció örök, állandóan ismétlődnie kell. Vissza kell térni az Istenhez, vissza kell hozni az Istent az egyházba.

Csak egy kérdésre keresem a feleletet ma este. Vajjon elég-e az egyéni megtérés? A gyülekezetnek, az egyháznak nem kell-e megtérnie? Vajjon elég-e, ha az ember saját maga megtér? Reformációra van-e szükség? -- Igen elterjedt az a felfogás, hogy az ember a saját üdvösségéről gondoskodik, aztán alkalmazkodják hozzá a többséghez. Igen elterjedt ez a felfogás. Ha Lu- ther Márton is ezt vallotta volna, ha Kálvin a kovácsmester házából vissza- tért volna a Sorbonneba, akkor nem lett volna reformáció? De igen! Akkor Luther és Kálvin helyett Isten mást hívott volna el. De hála legyen Istennek hogy őket használhatta fel. Istent megtalálták és közölték a többiekkel. Is- tent megtalálni és közölni a többiekkel - ez a reformáció. Nem elég csak az hogy én tudjam, hanem bizonyoságot kell tenni róla a többieknek, ez a refor- máció. Nem csak arra vagyunk hivatva, hogy megtaláljuk az Istent és azt el- rejtjük, hanem, hogy bizonyoságot tegyünk, és hogy ez milyen fontos, mutatja az a tény, ha valamit kaptál Istentől és azt elrejtöd, a zsebkendődbe varrod, gonosz, hitvány, hűtlen szolgálja vagy, akit az istentelenekkel fognak majd egybe-

vetni. Jézus azt mondja: "Ha valaki megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom az én mennyei Atyám előtt; ha valaki vallást tesz rólam az emberek előtt, én is avilást teszek arról az én mennyei Atyám előtt. Az a felfogás tehát, hogy az ember csak a saját magáról gondoskodik és a többi emberrel ne törődjék, nem más, mint hitvány önzés, ami miatt kivették a külső sötétségre. Ezért reformációra szükség van ma is. Nézzétek! Ott ahol az ember az Isten helyén áll, ott van az a pusztító utálatosság, amelyről Dániel beszél. Ahol az Isten helyét az ember foglalja el, ott van a Dániel szörnyű látomása, az imádott ember, az Antikrisztus szelleme. Mindenütt ahol az ember foglalja el az Isten helyét, ott van az antikrisztus. Az Antikrisztussal együtt élni, ugye nem olyan dolog, mint amire vágyódtok.

A Krisztusról szóló bizonyoságtétel mindig szenvedést jelent. Mindig is azt jelentette, hogy az ember egyedül marad. Krisztus azt mondta, ha valaki érte meg nem gyűlöli az atyját, anyját, nőtestvérét, fitestvérét feleségét, vagonát, s mindenét amivel a földön bír, nem méltó hozzá. Az egyháznak egy nagy bizonyoságtételbe kellene átlépnie. Isten azért veszi el tőlünk a külsőt, a formát, azért veszi el tőlünk az istentiszteletek alkalmát, azért veszi el tőlünk az örök erkölcsi tisztaságának alkalmait és visz bele a bűnök szennyes árába, azért veszi el a tanítás igaz alakját és tesz helyébe hazugságokat, amelyeket az emberek között ma divatos hirdetni, azért veszi el az ~~egyházak~~ egyházi hatalmat és tör össze, amit évezredek építettek mert mindezekben az magasztosult fel, amit az emberek építettek és Isten összetörte az emberit. És mindazok, akik az emberhez alkalmazkodtak menni fognak az emberi után, de ha valaki összetörik és felkiált Istenhez, Isten nem hagyja egyedül a sötét éjszakában. "Hívj segítségül engemet, és én megsegítelek téged." Mikor minden összetörik, ami emberi, ami külső, akkor egy csodás reformációt kezd el az Isten. Isten újra akar Luthert és Kálvint támasztani. Az evangélium hangja újra hágzani fog. Nem formák lesznek, hanem az élő Isteni Szellem. Lesz reformáció, de ~~ki~~ kinek a részén? Az összetört szívűek részén.

Nézzétek! Ebben a szóban, reformáció - benne ^{vagy} a forma. Ez a megtevesztő. Nem a formában kell visszatérni Istenhez, hanem magához az Istenhez kell visszatérni. A lényegét, az Istent kell megtalálni. Mondjátok meg nekem, ha valaki az Istenhez visszatér, járhat-e a régi formák között? Lehet-e az új bort a régi tömlőbe önteni? Lehet-e az új foltot a régi ruhára felvarrni? Nemde szükséges az új tömlő, mert az új bor a régi tömlő szétzaggatja, szükséges az új ruha, mert az új folt szétszaggatja a régi ruhát. Nem fontos-e az új ruha annak, aki újban akar járni? A régi tévedések között lehet-e új életet élni, vagy pedig reformálni kell az egyházat? A formának követni kell a tartalmat. De nem a forma az első, hanem a tartalom. Nem a külső az első, hanem belül megtalálni az Istent. Ujra rátalálni az örökkévaló Istenre. Ez a reformáció! A reformációt akkor Luther és Kálvin életében Isten végezte. Isten volt az, aki összetörte a régit és aki az egyszerű barátot a világtörténelem megfordítójává tette, és Isten volt az, aki a hatalmas tudóst a kovácmester házába kényszerítette. Isten tette. Ha fog jönni újra reformáció, nem emberek fogják végezni, Isten végzi majd. De jól megnézzétek, Luthert kövessétek, Kálvint kövessétek és ne VI. Sándor pápát és ne azokat, akiknél az emberi elfedi Istent, Isten adjon nektek olyan meglátást az ő kegyelméből Amen.